

TRANSFORMACE PODKLADŮ ÚSES DO REÁLNÉ PODOBY POZEMKU V RÁMCI KPÚ NA PŘÍKLADU PLZEŇSKÉHO KRAJE

Ing. Václav A. MAZÍN¹, Ing. Martina LIŠKOVÁ²

¹MZe ČR, Pozemkový úřad, Nerudova 35, 312 00 Plzeň

²Georeál s.r.o. Plzeň, Hálkova 12, Plzeň

martina.liskov@georeal.cz

Anotace

Od počátku zrodu ÚSES po roce 1990, byly tyto chráněné segmenty krajiny dávány do souvislosti s pozemkovými úpravami. Územní systémy ekologické stability a pozemkové úpravy mají společné teoretické předpoklady (prostorové funkční optimalizaci pozemků) ale také v rámci celostního krajinného plánu, je mezi nimi řada oborových profesních barrier. Tyto aspekty se otevřeně projevují až při konkrétním projednávání plánu společných zařízení pozemkové úpravy.

Po patnáctiletém vývoji ÚSES dochází k novým teoretickým přístupům především v pohledu na trasování „suchých řad“ což vyvolává potřebu změn jak v dokumentech oborových generelů ÚSES, tak v územních plánech obcí, krajů a komplexních pozemkových úpravách. Zdá se, že rozsáhlejšími změnami RÚSES a tím i LÚSES by mohlo dojít ke ztrátě jednotnosti plošného podkladového materiálu v rámci ČR, ale i ztrátě jeho důvěryhodnosti. Zkušenosti z pozemkových úprav na jižním a severním plzeňsku ukazují, že transformace aktualizovaných dokumentů ÚSES jak na regionální tak lokální úrovni, vyžaduje větší využívání principu polyfunkčnosti a relativního výběru méně hodnotných, ale funkčních společenstev v rámci biochory. Z celospolečenského hlediska je proto důležité se vyvarovat rigorózních přístupů a při projednávání návrhů a změn skladebných částí především na orné půdě, více spolupracovat s místní komunitou, která žije v krajině a pečuje o ni.

Trochu z historie ÚSES a KPÚ

Jestliže chceme v širších souvislostech pochopit vazby mezi krajinným plánováním, územním plánováním, pozemkovou úpravou a ochranou přírody a krajiny, je nutné se napřed vrátit k počátkům vzniku novodobého pojetí a přístupu po roce 1990.

Pokud se vrátíme do krátké minulosti územních systémů ekologické stability (ÚSES) a komplexních pozemkových úprav (KPÚ) je možné říci, že se narodili společně v roce 1991. Teoretické počátky ÚSES však lze zaznamenat již v roce 1985. Období aktivity skupiny odborníků v letech 1985-1988 seskupených okolo Agroprojektu Brno, bylo navrženo vydáním podnikové metodiky „Návod na navrhování ÚSES“, který na ucelených 38 stranách srozumitelně a prakticky popsal teoretická východiska a metodu vymezení ÚSES. Po roce 1989 se však věci ujalo nově vzniknuvší MZe ČR a celá záležitost již metodicky ztvárněná pro praxi byla znovu podstoupěna rozborům a bádání jehož výsledky v roce 1991 byly pro praxi nepoužitelné jako např. 150 stránkový elaborát „Územní zabezpečení ekologické stability – teorie a praxe – MŽP ČR“. V tomto momentě historického vývoje to s ÚSES

vypadalo dost špatně. Byly sice posazeny do zákona „o ochraně přírody a krajiny,“ (zák. č. 114/1992 Sb.) ale praktické naplnění jen nezbytných plánů ÚSES bylo velmi mlhavé.

V roce 1991 přišel na svět zákon o pozemkových úpravách, (zák. č. 284/1991, dnes 139/2002 Sb.) a ve své vyhlášce č. 427/1991 se zmiňuje o ÚSES jako o nezbytném podkladu pro KPÚ. Pozemkové úpravy v roce 1991 byly společností vnímané jako politický úkol a priorita, která odstraní některé spáchané křivdy na vlastních půdách, ale i na poškozené krajině. A tak bylo logické a správné, že kromě protierozních opatření a obnovy polních cest se pozemkové úpravy staly nástrojem pro revitalizaci krajiny. Metoda tvorby ÚSES byla sestavena velmi systematicky vycházela z teorie geobiocenů, tedy půdních typů vyjádřených „Komplexním průzkumem zemědělských půd“ a „Lesních hospodářských plánů“. V roce 1991 však bylo potřebné rychle sestavit praktický návod na tvorbu generelů ÚSES, vyškolení a vyzkoušet projektanty a najít finanční prostředky na pořízení těchto dokumentů, které by vstoupily do připravovaných KPÚ.

V roce 1992 vydalo MŽP ČR „Metodický pokyn k postupu zadávání, zpracování a schvalování dokumentace MÚSES“ – MŽP č.j. NM III/905/92, kdy se tento generel stal odborným podkladem pro územní plán a pozemkovou úpravu. Cena těchto dokumentů se pohybovala okolo 25 Kč/ha a schvalovala je oponentní rada, kterou jmenoval přednosta okresního úřadu. Dílo mohli zpracovávat pouze osoby s odborným oprávněním udělovaným Českou komorou architektů, které byly vázané při postupu metodickými pomůckami MŽP ČR. Zcela závazná pomůcka pak byla vydána v roce 1995 „Rukověť projektanta MÚSES“, která je jedinou platnou metodickou pomůckou až do dnešní doby. Finanční zabezpečení dokumentace generelů MÚSES bylo v období 1992-1996 převážně z prostředků státního rozpočtu přidělených na pozemkové úpravy, když se přitom vycházelo z předpokladu, že pozemkové úpravy se budou postupně zahajovat v rámci převážné části katastrálních území ČR a především tam, kde je narušena ekologická rovnováha a biodiversita. Lze konstatovat, že převážná část v současnosti platných generelů MÚSES v ČR byla financována z prostředků na pozemkové úpravy a nejen to, byla také z prostředků na pozemkové úpravy realizována. Jedny z prvních realizovaných biokoridorů a biocenter ÚSES byly v okresech Kutná Hora, Hradec Králové nebo Plzeň-jih a Plzeň-město, Domažlice, právě v rámci pozemkových úprav v období let 1993-1995. Jednalo se o desítky a stovky mil. Kč.

Další etapu vývoje lze zaznamenat od roku 1995, kdy bylo MŽP ČR nabídnuto přednostní řešení ÚSES v rámci „Programu revitalizace toků“ (říčních systémů po povodni 1997). I když investory realizace ÚSES a nadále některé pozemkové úřady zůstaly jako např. Okresní pozemkový úřad Prostějov, převážná část pozemkových úřadů se zařadila do role koordinátora, který vytváří podmínky, konkrétně řečeno pozemky pro budování ÚSES a protože v období 1995-2004 nemohly pozemkové úřady být žadatelem programu revitalizace či péče o krajinu, iniciovaly tuto aktivitu u obcí či správců toků.

V tomto období realizace ÚSES v rámci KPÚ probíhaly ve větší míře v období 1996-1998 na moravských okresech Bruntál, Opava, Hodonín, Vyškov, Zlín velmi masivní a rozsáhlé výsadby regionálních biocenter pak byly realizovány z finančních zdrojů EU programu Sapard v okrese Prostějov v letech 2000-2002.

Teoretické předpoklady a oborové bariery navrhování ÚSES při KPÚ

Pozemkové úpravy se provádí ve veřejném zájmu (§ 2 zák. 139/2002 Sb.) a územní systémy ekologické stability jsou předmětem státní ochrany přírody a krajiny (§ 2 zák. 114/1992 Sb.). Oba nástroje přeměny krajiny mají stejné základní principy či metody tvorby a to je prostorová a funkční optimalizace pozemků. Také dílčí cíle jsou stejné, tedy vytváření podmínek pro zvýšení stability krajiny a zlepšení životního prostředí. Podobně i způsoby zpracování dokumentace ÚSES a KPÚ mají stejné stupně a to průzkumy a rozbor, plán a

projekt. Pozemková úprava má přitom jedinečné možnosti, které žádný jiný institut našeho práva nemá, totiž přeměňovat polohu pozemků a dokonce i jejich vlastníky. Tuto výsadu má kromě pozemkových úřadů pouze soud. Dokonce může pozemková úprava vyměňovat pozemky mezi sousedními katastrálními územími jestliže v nich probíhá řízení. A ještě něco fenomenálního. Zákony umožňují využít pro ÚSES při pozemkové úpravě státní či obecní půdu. Z prvního pohledu takto sestavených podobností a příbuznosti by se mohlo usuzovat, že při aplikaci podkladu ÚSES do reálné podoby KPÚ by neměly být žádné problémy.

Existuje však jeden, ale přitom zásadní problém, nelze říci rozpor, mezi ÚSES a KPÚ a to je ve funkci dotyčného geobiocénu skladebné části ÚSES, který je z hlediska KPÚ společným zařízením. Jestliže na skladebnou část ÚSES tedy biocentrum nebo biokoridor je projektantem ÚSES nahlíženo jako na ryze monofunkční prvek krajinné struktury, pak projektant KPÚ je nucen přistupovat k biokoridoru ÚSES jako k polyfunkčnímu prvku. A právě v momentě navrhování „plánu společných zařízení“ KPÚ se tyto dva pohledy střetávají a je nutné hledat řešení, které by zachovalo hlavně funkci skladebné části ÚSES, ale zároveň splňovalo nároky krajiny a jejich pečovateli na ostatní funkce. Při řešení krajinného plánu kterým je KPÚ nebo ÚPD je totiž jakékoliv monofunkční řešení úkolů prostorově funkční optimalizace pozemků či krajinných segmentů chybné. Lze totiž vypozařovat zákonitost, že čím nižší stupeň subsystému krajinné sítě (polní cesty, ÚSES, toky, protierozní opatření, protipovodňové), tím vyšší jsou nároky na jeho polyfunkčnost. Tento problém mezi oborovým dokumentem ÚSES a celostním dokumentem KPÚ na úrovni regulačního plánu ÚPD vyplývá z podstaty a rozdílnosti stupňů a druhů dokumentace.

Je zřejmé, že KPÚ musí být kolektivní práce celé skupiny odborníků, kdežto ÚSES je věcí jednoho specialisty. Střet zájmů je tedy vlastně zákonitý a překonat jej lze pouze vhodně vedenou koordinací a kooperací týmu projektantů a úředníků. Je přirozené, že se v této fázi řešení narazí na bariéru nedorozumění mezi profesními odborníky. Zadání pro projektanta ÚSES je totiž ryze resortní, sledující jen jeden z dílčích cílů. V tomto střetu je „ze zákona“ hlavním koordinátorem komisař pozemkové úpravy, tedy pověřený zástupce ředitele pozemkového úřadu, jenž je členem sboru zástupců vlastníků a je zodpovědný za řízení a organizaci celé pozemkové úpravy. On je zodpovědný za to, že několika milionová státní zakázka, která uvádí do života všechny předešlé studie, plány a projekty od ÚPD, ÚP VÚC, ÚTP RÚSES MMR ČR, a přes generel ÚSES, bude v souladu se všemi zákony dovedena do reálné podoby v krajině. A to se netýká jen biokoridorů a biocenter, ale všech společných zařízení, která jsou veřejným zájmem a stupněm důležitosti mnohdy vyšším než ÚSES.

V souvislosti s teoretickými a profesními předpoklady navrhování a projektování ÚSES při KPÚ je třeba se zmínit o dvou teoretických pohledech na ÚSES. Je zřejmé, že i když metodika ÚSES je velmi dobře a systémově zkonstruována, má jako každá metoda prostor pro tvůrčí, osobitý rukopis projektanta. Od samého počátku tvorby metody ÚSES však existovaly dva odlišné názory. První vycházel ze snahy zachovat a iniciovat aktuální stav přírodě blízkých, byť běžných společenstev a druhý, který rigorózně dbal na přírodovědných hodnotách ve smyslu zachování či vytváření genofondových ploch ryze původních druhů na typických či reprezentativních geobiocenech. Výsledné generely ÚSES zpracované druhou skupinou profesních odborníků někdy dopadaly tak, že ÚSES byl převážně na lesních půdách a v ZPF zcela chyběl, nebo byl naopak veden v maximalistické podobě „suchých řad“ po nejúrodnějších půdách, bez ohledu na možnosti variantního řešení v rámci daného STG nebo biochory. Právě tyto případy ÚSES postrádající polyfunkčnost naráží v případě KPÚ na velmi vážný střet zájmů a oborovou bariéru.

Současné snahy o aktualizaci podkladů ÚSES na krajské úrovni

Průběh zpracování generelů ÚSES v bývalém Západočeském kraji a celé ČR byl následující. V roce 1993 se překotně začaly zpracovávat generely LÚSES, ale zjistilo se, že vlastně chybí to nejpodstatnější a to je generel RÚSES a NRÚSES. Proběhla tedy velmi rychlá akce v rámci celé ČR, kdy koncem roku byla zpracována ÚPD RÚSES a NRÚSES pod resortem MMR ČR. Tento dokument se stal od roku 1996 závazným jak pro další zpracování generelů LÚSES, tak pro ÚPD a vstupoval i do ÚP VÚC na krajské úrovni. Mezitím však byly zpracovány v řadě biochov LÚSES, bez návaznosti na RÚSES. V období let 1998-2000 byly pak v rámci okresů dopracovávány tzv. „Okresní generely ÚSES“, které měly odstranit nesoulady a navázat prostorově síť ÚSES na okresních a krajských hranicích ale i disproporce mezi jednotlivými zpracovateli. Takto dokončené kompletní elaboráty ÚSES byly v roce 2002 při reformě veřejné správy předány z okresních úřadů společně s kompetencemi na obce III. typu. Jedno pare generelů LÚSES, které financovali pozemkové úřady bylo předáno na územní odbor agentur MZe ČR. Kompetence k výkonu státní správy jsou tedy v současnosti takové, že k NRÚSES se vyjadřuje MŽP ČR, k RÚSES krajské úřady a k LÚSES obce s přenesenou působností výkonu státní správy. Jelikož se zjistilo, že po přenesení kompetencí a předání podkladů z okresních úřadů na obce III. vyvstala potřeba sjednocení veškerých podkladů ÚSES zpracovaných v období 1992-2002, byla MŽP ČR pověřena Agentura OPK Brno zkompletováním materiálu v rámci krajů a ČR. Do současnosti ke sjednocení a uvažované digitalizaci nedošlo.

V této poměrně nepřehledné situaci byl Krajským úřadem Plzeňského kraje zadán v roce 2005 Generel RÚSES a to na základě schválené „Koncepce ochrany přírody a krajiny Plzeňského kraje“ č. u. 560/04 z 9. 3. 2004 s tím, že vymezení skladebných částí RÚSES z ÚTP RÚSES MMR ČR – 1996 je schematické a nepřesné...

Zkušenosti z 36 KPÚ na okresech Plzeň – jih, Plzeň – sever a Plzeň – město dokazují, že přitom když stanovují orgány ochrany přírody podmínky pro provádění pozemkových úprav je sice kompetentními orgány poukazováno na podklad generelů ÚSES, ale k dispozici mnohde není. Jinde je generel ÚSES a ÚTP RÚSES MMR ČR transformovány do ÚPD nebo US, ale zpracovatel územního plánu pozměnil trasu biokoridorů a lokalizaci biocenter bez širších územních vazeb na okolní obce a bez vyjádření MŽP ČR. Další změny pak vyvolal v Plzeňském kraji návrh Generelu RÚSES, kterou zadal krajský úřad ve snaze celou věc zkvalitnit, ale poměrně zásadní změny v metodickém přístupu zpracovatele těchto změn především u „suchých řad“ vyvolaly potřebu změn sítě LÚSES v poměrně širokém území okolo RBK a RBC. Zároveň hrozí nebezpečí, že ÚSES aktualizovaný podle nové „teorie suchých řad“ nebude navazovat na ÚSES sousedních krajů, kde k aktualizaci RÚSES podle nejnovější teorie nedošlo. Tyto nové návrhy již ale nejsou jen věcí oborového dokumentu jak tomu bylo v počátcích zpracování po roce 1992, ale zasáhnou i do schválených ÚPD a ohrožují i prostorové a funkční propojení již vybudovaných částí ÚSES při KPÚ.

Po reformě veřejné správy také nefunguje předávání informací o provádění pozemkových úprav mezi orgány ochrany přírody a orgány územního plánu a pozemkovými úřady, tak jako tomu bylo do roku 2002, kdy tyto orgány státní správy byly pod jednou střechou okresních úřadů. Vzhledem k této situaci ve státní správě, je možné se setkat při KPÚ s případy, kdy zpracovatel ÚPD změnil či upřesnil trasování oproti ÚP RÚSES MMR a převedl vlhký biokoridor mimo část obce, kterou vyhodnotil jako antropogenní bariéru, ale při aktualizaci Generelu RÚSES kraje byl biokoridor navrácen zpět na původní trasu a zároveň byly zrušeny navazující LBK vlhké řady a nahrazeny suchými biokoridory, které je kolmo kříží. Řešení by bylo dotáhnout dobře míněnou aktualizaci RÚSES až na lokální úroveň, celoplošně změnit síť, promítnout tyto změny do ÚPD obcí a v tomto aktualizovaném nově platném stavu

stanovovat podmínky a poskytovat závazné informace pozemkovým úřadům při KPÚ. Finanční zdroje pak lze hledat v rozpočtech krajů, které by obcím III. mohly poskytnout prostředky. Objem prostředků však by bylo nutné kalkulovat na desítky milionů v rámci ČR a přirozeně se nabízí otázka, zda by nebylo již konečně moudřejší vynaložit tyto finance na realizaci ÚSES, nikoli aktualizaci podkladů. Podobně se nabízí navrhnout v majetkoprávní řešení ÚSES, kdy krajské úřady jsou účastníky řízení KPÚ jako vlastníci půdy v obvodu pozemkové úpravy mohou na ně být převáděny pozemky z PF ČR. Tyto pozemky je možné i v rámci KPÚ doplatit státu prostřednictvím pozemkového úřadu. V důsledku však by bylo žádoucí, aby kraj převedl realizovaný ÚSES na obec či jiný subjekt, který by spravoval a pečoval o ÚSES v místě, nikoli z pozice města vzdáleného desítky km.

A tak z poměrně kompaktního a jednotného podkladového materiálu, který byl k dispozici pro územní plánování, pozemkové úpravy a ochranu přírody se během deseti let stává pro praxi diskutabilní záležitost, se kterou si neví rady především ti, kteří mají ÚSES realizovat a přesvědčit o jeho smysluplnosti a potřebnosti místní komunitu. Bylo by škodou pro celou společnost, aby tento materiál ztratil vypovídací hodnotu, jednotnost a hlavně důvěryhodnost. Zdá se, že by v tomto směru postačilo respektovat „Návod na užívání ÚPD RÚSES a NRÚSES ČR“ z roku 1998, které vydalo MMR ČR a ke změnám ÚSES přistupovat jen výjimečně.

Nebezpečí nových teorií a rigorózních přístupů

Je velmi obtížné přijmout po deseti letech praxe s ÚSES novou teorii a neoficiální metodu, která tvrdí, že suché a vlhké řady biokoridorů na lokální úrovni spolu komunikovat vůbec nemohou a potoky se svými depresiemi a mokřady směřujícími k lesním biocentrům na hřebenových partiích tudíž nejsou biokoridory ÚSES, jak tomu bylo před deseti lety. Je velmi obtížné po zkušenosti s realizací 11 LBK a 5 LBL na okresech PJ, PS a PM a provedených 3 revitalizacích toků vysvětlit zemědělcům, že přirozený potok s břehovým porostem a mokřady není biokoridor, ale protože potřebujeme propojit suchá biocentra, musíme biokoridor vést o 30 m výše na intenzivně využívaném poli, což obnáší zábor kvalitní zemědělské půdy, nebo její zatravnění a převod do trvalých travních porostů.

Ještě, že máme princip polyfunkčnosti a můžeme tento suchý lokální biokoridor využít jako protierozní opatření. Je velmi obtížné přesvědčit venkovany, kteří žijí v krajině a jejichž předci byli všichni zemědělci, aby zatravnili pole na nejvyšším místě a říkali tomuto suché biocentrum, když ví, že tráva na tomto místě bude živořit a schnout tak, že jí stěží jedenkrát posečou. Je velmi obtížné obhájit teoretické tvrzení, že doprostřed pole je nezbytné umístit RBC, jen z toho důvodu, že by nebyla dodržena maximálně přípustná délka RBK o 20 m.

Na druhé straně je překvapující jak s některými vlastníky pozemků a zemědělci je možné se rozumně domluvit a posunout trasu RBK na místa méně úrodných půd. Vždy je přitom však nutné mít představu o cílovém společenství skladebné části ÚSES. Pro místní komunitu je mnohdy přijatelnější osázení dřevinami či lesem, než zatravnění. Navržení cílového stavu společenstva je ve fázi tvorby plánu ÚSES nebo plánu SZ KPÚ nezbytné pro návrh změny druhu pozemku, který je pak závazný pro zápis do KN a dále se od něj odvíjí způsob využití, daň z nemovitosti a možnosti využití podpůrných dotačních programů ČR a EU výše nájmů ceny pozemku a další.

Všechny rigorózní přístupy k navrhování a projektování ÚSES se nejeví jako nebezpečné ve fázi zpracování dokumentace, ale ohrožují reálné provedení v krajině. Například v k.ú. Mířovice okres Plzeň – jih v podmínkách relativně zachovalé krajiny, bylo novým Generelem RÚSES Plzeňského kraje navrženo převedení stávajících vlhkých biokoridorů na suchou řadu orné půdy v rozsahu 14,8 ha k zatravnění a 7,3 ha k výsadbě dřevin, což by vyžadovalo získat celkem 4 180 000,- Kč a to bez ceny nezbytné 5 leté popěstební péče. Teprve opakovaným

projednáváním při zpracování plánu SZ KPÚ bylo dosaženo snížení výměr, částečné změně trasy a zvýšení polyfunkčnosti celého prvku. Nezanedbatelné bylo i snížení ceny celého společného zařízení.

Není třeba být zastáncem čistě rigorózních přírodovědeckých přístupů k navrhování ÚSES a přesto vyvstává v praxi řada diskutabilních problémů jako například:

- každá vlhká řada STG na lokální úrovni končí v horních úsecích buď v suchém sedle, hřebenu, nebo pod suchým pahorkem lesního společenstva a proto je slepá a nepoužitelná pro LBK?
- protože vlhký a suchý biokoridor, které jsou vedeny paralelně vedle sebe mají různá cílová společenstva, opravdu nemá smysl je propojovat „příčnými“ biokoridory?
- jak funguje komunikace v místech kolmému křížení suchého a vlhkého biokoridoru?
- je nezbytné a funkčně limitující lokalizovat biocentrum na teoreticky nejsušší typ půdy dle BPEJ, když v rámci půdních asociací se nabízí méně konfliktní řešení. Jinými slovy je biogeografická diferenciaci na lokální úrovni důležitější než princip relativního výběru méně hodnotných, ale funkčních společenstev v rámci biochovy?
- stačí jako cílový stav u RBC suché řady založení travních společenstev, které budou monokulturní?
- má smysl realizovat osetí suchého biocentra či biokoridoru zakládaného na intenzivním poli speciální květnatou směsí, když druhová diverzita porostu je vzhledem k zásobě živin ohrožena a tato drobná enkláva nemá šanci proti invazi okolních ruderalních druhů bylin?

Tyto otázky se dotýkají především těch nejproblematictějších modelových situací ÚSES a to jsou suché řady a jejich BK + BC na intenzivně využívané převážně odvodněné půdě, která má shodou okolností nejvyšší agronomickou hodnotu v obci, což působí přímo proti přirozené a legitimní potřebě zemědělců obdělávat půdu.

Při transformaci podkladů ÚSES do reálné podoby pozemků KPÚ jsou právě tyto nejexponovanější části ÚSES podrobeny požadavkům na polyfunkčnost a to především z hlediska ochrany půdy (eroze) a vody (infiltrační zóny zranitelných oblastí). Prostorové parametry ÚSES je žádoucí v těchto případech pokud možno přizpůsobit i dalším funkcím (např. zasaťovací pás, větrolam, doplňková cesta na TTP apod.). Toto je cesta jak získat argumenty pro realizaci nejpotřebnějších nefunkčních částí ÚSES, byť některé prostorové parametry neodpovídají předpisu, tedy Rukověti projektanta MÚSES – MŽP ČR.

Celospolečensky a profesně přijatelné dlouhodobé řešení

Z půdněekologické a geomorfologické charakteristiky území ČR vyplývá, že největší potřeba realizace ÚSES je v zemědělské části krajiny, konkrétně na suchých řadách intenzivně využívané, převážně odvodněné půdy. Shodou okolností se z hlediska vodního hospodářství jedná o infiltračně zranitelné zóny ať již na mělkých skeletovitých půdách rozvodnic, nebo v akumulacích zónách niv, která jsou zároveň pásma ochrany vod a povodňově ohrožená inundační území. Je zřejmé, že nástroje pozitivních změn obnovy a nové tvorby krajiny jsou dlouhodobou, cílevědomou činností několika generací lidí. V tom případě však musí být jasná vize, koncepce, cíle a k nim stanovené způsoby tedy metody dosažení cílů. Nelze je proto v krátkém průběhu deseti let zásadně měnit, byť by došlo k novým teoretickým poznatkům z dlouhodobého pohledu mají úspěšnost ty podklady, které byly zpracovány celostátně, podle jednotné metody a s oporou v příslušných zákonech.

Aby byl ÚSES přijatý místní komunitou a nestal se pouze akademickou disciplínou, je konečně nezbytné, aby zpracovatelé plánů a projektů ÚSES začali nahlížet na jednotlivé skladebné části jako na polyfunkční prvky krajinné struktury, které neexistují a nefungují

izolovaně a odděleně od matrice krajiny. Tato potřeba změny myšlení a názoru na kulturní krajinu bude stále více aktuální, tak jak bude postupovat civilizace v rámci evropského prostoru. Krajina nepatří ani akademikům a přírodovědcům, kteří v ní nežijí, ale ani vlastníkům zapsaným v katastru nemovitostí, natož novým nájemním „velkostatkářům“ pobírajícím dotace na půdu. Je třeba v tomto směru uplatňovat od zpracovatelů více výběr funkční kostry a stanovovat minimálně nároky na funkci, nežli rigorózní a maximalistické požadavky, které se stávají neproveditelné a neefektivní z hlediska dlouhodobých cílů.

Jestliže pro projektování ÚSES jsou již pro praxi první zkušenosti shrnuté do „Praktické příručky pro projektanty ÚSES a pozemkových úprav“ – BRNO 2002, tak pro navrhování a tvorbu Plánu ÚSES – tedy vytvoření pozemku s jasně vymezeným cílovým druhem (kulturou) nemá praxe pozemkových úprav žádný metodický materiál, kromě „Rukověti projektanta MÚSES“ 1995.

Před novelizací této rukověti pro praxi, by bylo žádoucí se zamyslet nad realizační silou a realizačním efektem celého procesu ÚSES a využít dosavadních zkušeností s realizací především v rámci KPÚ, které jsou jako zpětná vazba pro teoretická východiska velmi málo využívána. okres Plzeň-sever

Přílohy dokumentující výše uvedené zkušenosti

- 1) KPÚ Hradiště u Kasejovic okres Plzeň-jih
 - předložená trasa RBK vlhké řady
 - zrušené vlhké LBK
 - nově instalované suché LBK
 - mezistupeň transformace ÚTP RÚSES MMR ČR do ÚPD obce
- 2) KPÚ Mířovice okres Plzeň-jih
 - radikální změna trasy vlhkého RBK na suchou řadu přes pole s potřebou vybudování RBC při návrhu Generelu RÚSES Plzeňského kraje
 - transformace návrhu RBC do polyfunkční podoby společného zařízení KPÚ
 - následné změny navazujícího LÚSES
- 3) KPÚ Radimovice
 - zrušení vlhkých LBK příčně propojujících vlhký RBK a suchý RBK
- 4) KPÚ Pastuchovice okres Plzeň-sever
 - transformace RBK suché řady do lokality méně úrodných orných půd po dohodě se sborem zástupců vlastníků

Literatura a informační zdroje

LÖW, J.: Rukověť projektanta MÚSES ČÚOP Praha 1995 MŽP ČR

Uhliřová, J., Mazín, V.: Metodika studie širších územních vazeb ochrany půdy a vody v KPÚ VÚMOP Praha 2005 – ISBN 80-239-4848-8

Mazín, V.: Praktické příručky zpracování širších územních vazeb na ZPF při pozemkových úpravách č.j.: 40246/03-7170 MZe ČR Praha 2003

Weber, M., Mazín, V. A., Divila, J.: Metodika integrace krajinného plánování do procesu KPÚ MZe ČR 1998, NASZV EP 096 6404

Zimová, E. a kol.: Zakládání MÚSES na zemědělské půdě ISBN 80-86386-31-7 ÚAE LF ČZU a firma LÖW Brno 2002